שיעור

חסידות על הפרשה

מאמר מבעל התניא

(מספר מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים)

מפי הגה"ח

רבי **אברהם מרדכי אלתר** שליט"א

◆ פרשת וישלח ◆

"כי אשב בחושך ה' אור לי"

על ידי עבודת ה' אף בזמני חשכות זוכים לאהבה רבה

זכות הפצת תורה ויראה

לזכות ולזכר נשמת הילד יניק וחכים
הקדוש **יהושע אהרן טוביה הי"ד**
בן הרה"ג **דוד זושא שמחה** שליט"א
לרגל יום הייא"צ הראשון י"ב כסלו תשפ"ה

ולכבוד קריאת שם לישיבה הכלל חסידית בביתר
חיי טוביה

וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת.

שיעורים אלו בספרי חסידות על הפרשה נמסרים מידי מוצש"ק
בישיבה גדולה פני מנחם י-ם עיה"ק, ונערכים מיד ע"מ להוציאם לאור עולם לקראת ש"ק
[בשל המהירות הנדרשת ייתכנו שגיאות כתיב ו/או בהשגת הכוונה אל נכון,
ואיתנו תלון משוגותינו ואי"ה חזון למועד ייערכו הדברים כדת וכדין]

לקבלת האיימיל השבועי בדוא"ל

עם כלל השיעורים שנמסרים מדי שבוע:
שיחות לפרשת שבוע | סדרות השיעורים | שיעורי הכנה לקראת מועדים | גליונות השבוע בספה"ק : תורת המגיד, פרי הארץ, אור המאיר

ולכל שאלה / הערה על השיעורים ולענייני הפצה

ו/או לשאלות נוספות אל מו' הגה"ח רא"מ אלתר שליט"א בחסידות ודרכי העבודה, ניתן לשלוח לכתובת המערכת

מכון 'תורת א"ם'

tam522511@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

חכם לב ייקח מצוות

בקריאה של חיבה נקרא לנהנים עצה ותושיה, ליתן יד ושותפות בהוצאות מלאכת העריכה הכתיבה וההפצה של שיעורים נכבדים אלו למען תרבה הדעת עדי יקויים **אימתי קאתי מר לכשיפוצו מעיינותיך חוצה**

לפרטים ולהקדשה בגליון השבועי ניתן לפנות למייל המערכת

tam522511@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

או להשאיר הודעה בקו דברי אמת ואמונה בשלוחה 10

וכן ניתן להשיג את הספרים:

שיעורים בספה"ק פרי הארץ | אמצא מקום לה' - שערים לפנימיות התפילה | מלכות הוי"ה | ושאר ספרים אצל המכון בפרטים הנ"ל

ניתן לשמוע את השיעורים השבועיים גם בקו דברי אמת ואמונה בשלוחה 3

ארץ ישראל - 5265* (או 02-5011430)

ארה"ב 518-329-9186

אירופה 44-3303-9004-84

בשלוחה ייעודית זו מופיעים גם שאר שיעורי הרב שליט"א בספרי:

תורת המגיד | פרי הארץ | תומר דבורה | תניא - שער היחוד והאמונה | דעת תבונות | שפת אמת | דרך ה',
ושיעורים נוספים למועדים, ובמגוון נושאים ועניני השעה

עימוד ועיצוב: "ואנוהו" 05331.05646

תוכן העניינים

אהבה רבה ואהבת עולם ..... ב
אהבת "נפשי אויתיך" ..... ד
ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ..... ה
חיבור ההשגה לאמונה ..... ו
"מלאה הארץ קניניך" - בכל נקודה ונקודה בעולמות יש שם אלקות ..... ז
שורש הדומם צומח וחי נעלה מהאדם ..... ח
ד' מילויי שם הוי"ה ..... ח
בשם ע"ב לא היה שבירה, ונפילת הניצוצות היו משם ס"ג לשם ב"ן ..... ט
רק המוסר נפשו לה' ואינו בעצמו כלום ביכולתו להעלות המאכלים ..... יא
גם בהיות האדם בחושך יש לו לעבוד את ה' מחמת חלק אלוק ממעל שבו ..... יב
"טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה" - ע"י עבודת ה' בחשכות זוכים לאהבה רבה ..... יד
"כי נפלתי קמתי" - אף בנפילה שלי יש לי קימה ..... טו

פרשת וישלח

מאמר מבעל התניא (מספר מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים)

"כי אשב בחושך ה' אור לי"
על ידי עבודת ה' אף בזמני חשכות זוכים לאהבה רבה

"**ויעקב נסע סכתה כו'** ולמקנהו עשה **סוכות**" (בראשית לג יז). **יבואר** משמעות הפנימית של הפסוק, **על פי מה שכתוב** (משלי לא יח) **"טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה".**

אהבה רבה ואהבת עולם

הענין, דהנה יש אהבה רבה ואהבת עולם, ענין זה מופיע בתורת רבינו הרבה מאד פעמים, [ובספרי חסידות אחרים שלפניו ולאחריו, מלבד בתורת חב"ד, לא עסקו הרבה על ב' מדרגות אלו], ומקור הדברים מזוהר הקדוש (ח"ג רסג: ר"מ) וז"ל: 'אהבה רבה, מאי טעמא איקרי אהבה רבה, בגין מאן דקאים בהאי אהבה אתקשר בעלמא עלאה, אהבת עולם דא רזא דעלמא תתאה דאתקשר ביה רחימו דיליה', עכ"ל. [אהבה רבה, מה הטעם נקראת אהבה רבה, בגלל שמי שנמצא באותה אהבה מתקשר בעולם העליון, אהבת עולם זה סוד של העולם התחתון, שמתקשר בו אהבה שלו]. והאר"י הקדוש כותב (שער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש ו) 'ברכת אהבת עולם כו', אין ראוי לומר אהבה רבה, לפי שאהבה רבה היא בחסד שבעולם האצילות ועתה [בברכות קריאת שמע] אנו בהיכלות הבריאה, ולכן צריך לומר אהבת עולם', עכ"ל[א].

א. ישנה אהבה שמקורה בכתובים (שיר השירים ז ז) הנקראת "אהבה בתענוגים", ויש מקומות שמבואר שהיא אהבה רבה, וכן כתב בתניא (פרק מג) 'אהבה רבה היא אהבה בתענוגים', ויש מקומות שמבואר שזהו סוג אהבה נוספת, ואכ"מ.

ומבאר רבינו את ההבדל בין שני אהבות אלו: **אהבה רבה בא אל האדם בלי שום הכנה מעצמו, ואהבת עולם הוא מה שלוקח התבוננות מן העולמות.** אהבת עולם תחילתה מלמטה, האדם מתבונן בדברים המעוררים את האהבה לה' ומכך נולדת לו האהבה אליו יתברך, מה שאין כן אהבת עולם אינה תלויה בעבודת האדם, 'בלי שום הכנה מעצמו', אלא מאתערותא דלעילא, פורץ אצל האדם אהבה שאינה קשורה כלל למדרגת העולם, לא בהרגשתה ולא במציאותה.

וביאור הדברים, אהבת עולם היא אהבה הבנויה על היגיון, והיא אהבת האדם מצד עצמו, שאוהב מה שיש לאהוב על פי שכל. ולדוגמא, ילד קטן אוהב ממתקים, כי על פי ההיגיון שלו זה הטוב, ואם ישימו שטרות כסף לפניו ישליכם. אולם כשגדל מעט מבין שמשטרות כסף ניתן לקנות הרבה ממתקים, ומחמת כן מתחיל לאהוב אף שטרות, והיינו שמחמת ששכלו גדל לכן אהבתו משתנית לדברים אחרים. ועל דרך זה כאשר יתבונן האדם בגדלות ה' זה יעורר אצלו אהבה אליו יתברך. ובראשונים מבואר שזהו מצוות "ואהבת את ה' אלקיך", שלכאורה איך ניתן לצוות על אדם מה לאהוב, ומבארים הראשונים שהמצוה היא להתבונן בגדלות ה' עד שיבוא לאהבה על ידי זה. מה שאין כן אהבה רבה היא אהבה פנימית הפורצת מלב האדם בלי שום היגיון והתבוננות, ואין לאדם כלים לבוא לכך.

וכן כתוב בתורה אור (פר' כי תצא פו עמוד ג), וז"ל: והנה ב"ואהבת" (דברים ו ד) יש ב' פירושים, אחד לשון צווי שתאהוב אותו, ואחד לשון עתיד שתבא האהבה ממילא. וענין אהבה הראשונה היא מההתבוננות וכו', ועל זה נאמר הצווי "ואהבת את הוי"ה אלקיך" (שם), שיתבונן כל כך ב"אחד" (שם פסוק ג) ממש שיהיה "הוי"ה אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" וכו', ודבר זה חובה על כל אדם להתבונן בזה היטב, וזה תלוי בבחירתו. ופירוש הב' של "ואהבת את הוי"ה" לשון עתיד הבא ממילא, הוא בחינת אהבה רבה הבאה מלמעלה מאתו יתברך. ובזה פירוש "שמע" לשון שמיעה, שאינו יכול להיות בו שום התבוננות כלל, שהוא למעלה מההתבוננות. אך שלא לכל אדם באה לו אהבה רבה הנ"ל וכו', אך בחי' אהבה ראשונה חובה על הכל', עכ"ל.

ובמקומות אחרים בתורת רבינו מבואר, שאף אהבה באה כתוצאה מעבודת האדם, ואף בהמשך המאמר

נראה שישנה עבודה מסוימת המביאה לאהבה רבה, אלא שאף לפי המבואר שם אין אהבה רבה באה על ידי עבודת האדם, אלא באה כמתנה מה׳ אחר עבודתו. אבל כאן כותב להדיא ש׳אהבה רבה בא אל האדם בלי שום הכנה מעצמו׳, [וכמדומה שזהו המקום היחיד שכותב בקיצוניות כל כך שאין לזה שום הכנה].

ובתורתו של רבינו ישנם עוד הרבה הבדלים וחילוקים וחילופי לשונות וכו׳, בהבדל שבין אהבה רבה לאהבת עולם. והאמת היא שישנם מדרגות לאין קץ בשני מדרגות אלו גופא, וכמו שכתב בתניא (פמ״ז), וז״ל: ׳כל מדרגת אהבה מב׳ מדרגות אלו, אהבה רבה ואהבת עולם, נחלקת לכמה בחינות ומדרגות לאין קץ כל חד לפום שיעורא דיליה׳ עכ״ל. ובזה ניתן לבאר את חילוקי הבחינות שבהם, שישנם ביאורים שונים בחילוקים ביניהם, שהם כמה מדרגות וערכין שונים בשני מדרגות אלו גופא.

אהבת "נפשי אויתיך"

ובספר התניא (פמ״ז) כתב, וז״ל: ׳אחת היא אהבה הכלולה מכל בחינות ומדרגות אהבה רבה ואהבת עולם, והיא שוה לכל נפש מישראל, וירושה לנו מאבותינו. והיינו מה שכתב הזהר (פ״ג סמ.) על פסוק (ישעיה כו ט) "נפשי אויתיך בלילה" וגו׳ דירחים לקב״ה רחימותא דנפשא ורוחא כמה דאתדבקו אילין בגופא וגופא רחים לון וכו׳. וזהו שכתוב "נפשי אויתיך", כלומר, מפני שאתה ה׳ "נפשי" וחיי האמיתים לכך "אויתיך", פירוש שאני מתאוה ותאב לך, כאדם המתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו, וכן כשהוא הולך לישן מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משנתו, כך אני מתאוה ותאב לאור אין סוף ברוך הוא חיי החיים האמיתיים להמשיכו בקרבי ע״י עסק התורה בהקיצי משנתי בלילה דאורייתא וקב״ה כולא חד׳, עכ״ל.

אנשים אוהבים אוכל וכסף כי הם מבינים ויודעים בשכלם שהם דברים טובים, ואילו היינו מרגישים את ההכרח באוויר היינו אוהבים את האוויר, וכמו כן כאשר אדם מתבונן ומעמיק דעתו ובא להכרה בכך שנקודת החיים האמתית שלו היא ה׳, אזי בא הוא לאהבת ה׳, כאשר האדם קולט שה׳ הוא נפשו אזי הוא מתאווה ומשתוקק אליו, וזהו אהבת "נפשי אויתיך".

וצריך לדעת שהתבוננות והעמקת הדעת עורכים זמן רב, אדם אינו יכול לבוא בין רגע לאהבת עולם או לאהבת נפשי אויתיך, גם אם יחשב במוחו את החשבון שה׳ הוא נפשו וחייו האמתיים, נצרך להיות מונחים ותפוסים בהבנה זו זמן רב עד שייוולד מכך דעת והתחברות.

והדבר יובן על דרך משל, מהקורא ספר מתח בן שבע מאות עמודים ויותר, שניסו להרוג מישהו והוא ניצל, שכל כולו בתוך הסיפור עד שקשה לנתק ולקרוע אותו מן הספר, הוא מרחם על אותה דמות שמנסים להרוג ומצפה ברחמים גדולים שינצל לבסוף, ועד כדי שלבו פועם במהירות ובדפיקות מואצות. ולכאורה הרי אילו היה מספרים לו לפני את תוכן הספר מתחילתו עד סופו בשלש דקות, שגוי ניסה להרוג יהודי וה׳ הצילו, וכדו׳, לא היה בכל במתח, והרבה פעמים זה עלילה דמיונית בלבד שלא הייתה ולא נבראה, ואם כן מה המתח בקריאתו, הרי תוכן הספר עצמו אינו מותח ואילו הפרטים השוליים הינם רק פרטים שוליים, עץ בית ומכונית וכדו׳, גובה האיש ודמותו ושמו ושם אביו וכו׳, א״כ מה המותח בספרי מתח. אלא הידיעה אכן אינה מותחת, ודייקא התפשטות הדעת, ההתחברות הרגשית לתוכן הספר זה מה שמותח, שדייקא על ידי זה הוא עצמו נעשה שותף ומתחבר ממש לסיפור שבספר. וככל שחווה זאת יותר האדם מרגיש יותר את הסיפור שבספר והוא יותר בפנים הספר, זהו המשל ללידת הדעת. וזה עורך זמן, זה לא נעשה תוך כמה דקות.

וכשם שבגשמיות היכרות בין שני אנשים עורכת זמן, לאחד יותר ולאחד פחות, ולא ניתן לדלג ולקצר את תהליך ההיכרות, כמו כן ״היכרות״ עם הקב״ה ושהוא חיינו האמתיים גם כן עורכת זמן רב, ורק כך מתחברים אליו ובאים לאהבתו.

ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

והם נקראים ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ענין זה מופיע כבר הרבה בתורת המגיד ממזריטש, ומקורו בספר הזוהר (ח״ג, פר׳ פינחס, רכה. ר״מ), וז״ל: ׳איהו סובב על כל עלמין ולית סובב לון לכל סטרא עילא ותתא ולארבע סטרין בר מניה, ולית מאן דנפיק מרשותיה לבר. איהו ממלא כל עלמין ולית אוחרא ממלא לון, איהו מחיה לון ולית עליה אלהא אחרא למיהב ליה חיין, הדא הוא דכתיב (נחמיה ט ו) ״ואתה מחיה את כולם״׳. [-הוא סובב את כל העולמות ואין סובב להם לכל צד, מעלה ומטה ולארבעת

הצדדים, חוץ ממנו, ואין מי שיוצא מרשותו לחוץ. הוא ממלא את כל העולמות, הוא מחיה להם, ואין עליו אלוק אחר לתת לו חיים, זהו מה שכתוב "ואתה מחיה את כולם"].

ובמדרש (בר"ר סח ט) כתוב 'מפני מה מכנין שמו של הקדוש ברוך הוא וקוראין אותו מקום, שהוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג כא) "הנה מקום אתי", הוי הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו'.

ואין הכוונה כפי הנראה במבט שטחי, שממלא כל עלמין הוא חיות ה' שבתוך החפצים וסובב כל עלמין חיות ה' שמחוץ לחפצים, כי אין שום ביטוי שונה בין חיות ה' שמחיה את החפצים לחיותו שמחיה את האוויר וכדומה, זהו אותו חיות. אלא ממלא כל עלמין היינו התגלות ה' שניתן להשיג ולתפוס במוחנו, וסובב כל עלמין זהו התגלות ה' שלא ניתן לבוא אליו על ידי הבנה והשגה. ואצל כל הנבראים יש את החלק המושג ואת החלק הבלתי מושג, והינם עומדים בתנודתיות כל הזמן, בעליה ובירידה, לפעמים משיג יותר ולפעמים משיג פחות, ולפעמים חלק מהבלתי מושג נהפך למושג ולפעמים להיפך חלק מהמושג נעלם ונהפך לבלתי מושג.

חיבור ההשגה לאמונה

ובשפת תורת בעל הפרי הארץ ממלא כל עלמין הוא השגה וסובב כל עלמין הוא האמונה, הבלתי נתנת להשגה, [וכן מבואר גם בתורת בעל התניא במקומות אחרים]. ומבאר בפרי הארץ (ונתבאר באריכות בשיעוריס שם בכמה מקומות), שצריך להיזהר שלא להפריד בין ממלא כל עלמין לסובב כל עלמין, בין האמונה להשגה.

וביאור הדברים, לפעמים אדם חושב לעצמו מאחר שבין כה וכה בסופו של יום אי אפשר להסתפק בהבנה והשגה בלבד, ותמיד נשאר חלק האמונה, מפני שלית מחשבה תפיסא ביה, אם כן למה לו לעמול ולהתייגע בעבודת ידיעת ה', מלכתחילה יעבוד רק על האמונה בו יתברך מבלי חלק ההשגה. אבל אין זה נכון, ומקרא מלא אמר הכתוב (דברים ד לט) "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים אין עוד".

וטעם הדבר, לכל לראש, מפני שככל שההשגה גדולה יותר האמונה הנעלית ממנה מתרחבת יותר, אצל ילד קטן הידיעה היא סך הכל אמירת התיבות - יש רבונו של עולם, וכל ההרגשה הפנימית יותר שאכן יש ה' וכו'

היא כבר בחלק האמונה אצלו ולמעלה מהשגתו. ככל שגדל האדם ומשיג יותר את ה׳ וגדלותו ורוממותו, אזי אמונתו והחלק הבלתי מושג שלו באה לנקודה גבוהה ועליונה.

בנוסף לכך, ישנה סיבה עמוקה יותר שנצרך את חלק הידיעה בכדי שלא יהיה פירוד בין הידיעה לאמונה, כי אם אדם משתמש במוחו להבנת והשגת הבלי העולם ולא בידיעת ה׳, נוצר חציצה בתוך מוחו בין השגתו לאמונתו, אמנם מאמין הוא בה׳ אחד אבל לא חי זאת, ה״ממלא״ שלו מלא בהבלי העולם, ואזי יכול להיווצר מצב בו האמונה לא תשפיע כלל על מעשיו, אמנם מאמין הוא בה׳ אבל יוכל חלילה לעשות נגד רצונו, בבחינת ״גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרייה״ (נרכות סג. לגירסת העין יעקב). אבל אם אדם ממלא את מוחו ומחשבתו, וממלא את סדר יומו, בחיבור לה׳, אזי האמונה פשוטה מתחברת עם השגתו, מה שמעבר להשגה מחובר להשגה. וכמבואר בשפת אמת (תעוכה תרס״ה), וז״ל: שבכדי שהנשמה תתגבר על הגוף ׳הכל תלוי במחשבות והרהורי אדם כל היום או רובו, כשמהרהר בתורה ומצות יש בו החיות ואין אופל וצלמות׳, עכ״ל.

״מלאה הארץ קנינך״ - בכל נקודה ונקודה בעולמות יש שם אלקות

ועתה מבאר רבינו שייכות אהבה רבה ואהבת עולם לסובב כל עלמין וממלא כל עלמין:

כי אהבת עולם נקרא בחינת ממלא כל עלמין, דהיינו בכל נקודה ונקודה מה שיש בעולמות [ניכר שיש שם אלקות] המחיה אותה. וכמו שאמרו צדיקים על הכתוב (תהלים קד כד) ״מלאה הארץ קנינך״, שבכל מקום בעולם ניתן למצוא את ה׳, ונקודה זו הוא התבוננות עמוקה לדעת שבכל מקום יש את ה׳ מאחר שה׳ הוא המחיה כל מקום ומקום.

בכל תחום שהוא בכל מקום בעולם בכל נקודה שתהיה אם יעמיק האדם עד תכליתה ימצא את ה׳. וזהו פירוש ׳ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא׳ (פיוט מדון עולם), אם האדם מעמיק בכל דבר עד הסוף, ימצא שאחרי ככלות הכל ישנו רק את ה׳. שלא כחוקרים העוצרים לפני שבאים לסוף ותכלית המחקר, חוקרים את האטום ומגלים הם שיש נושא ונשוא, וכאשר באים הם כמעט עד הסוף והתכלית, כשבאים לשאלה ומי מחזיק את האטום הראשוני, למה הוא מסתובב, אינם חוקרים עוד צעד שבו יבואו אל ה׳, וטענתם בפיהם שזה כבר לא מדעי..,

אבל מי שכן יחקור עד הסוף יבוא לה׳, ל״אתה מחיה את כולם״, ונמצא שניתן למצוא את ה׳ בכל מקום בעולם. ואמנם יתכן שנצרך בשביל כך לשבת וללמוד את הקדמות הנצרכות לכך, אבל לאחר מכן ניתן למצוא את השערים לה׳ בכל פינה בעולם, גם בפינה הנידחת ביותר.

ואהבה רבה הוא בחינת סובב כל עלמין, שהוא למעלה מן העולמות, שאם היה נכנס בהעולמות לא היה יכול לסבלו. אהבה רבה איננה יכולה להיות מובנית בעולם, העולם לא היה מצליח להחזיק ולשאת זאת, כי בשעה שפורצת אהבה רבה בלב האדם הוא משתוקק לצאת מן הגוף ולעלות למעלה יותר, כשכורת ולא מיין, ובשעת מעשה אין לו שום ניסיונות וכל הבריאה איננה תופסת אצלו שום מקום, כמדרגת בני הנביאים שהיו נראים כמשוגעים ושוטים מפני ניתוקם המוחלט מהעולם, במצב כזה אין מקום לבריאה. ויתכן שמפעם לפעם יפרוץ אהבה זו לה׳ בלב היהודי, אבל לא כדבר שבשגרה ומסגרת הרגילה.

עד כאן נתבאר ענין אהבת עולם ואהבה רבה, וענין ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ושייכותם זה לזה, והוא מבואר רבות בספרי רבינו. להלן יתבאר ענין נוסף, ואף הוא מבואר רבות בספריו:

שורש הדומם צומח וחי נעלה מהאדם

והנה המאכלים שאדם אוכל, וכל מיני הסיבות הַזָּנוֹת את האדם, הם לכאורה למטה ממדרגת האדם, שהם דצ״ח [= דומם צומח חי] **והאדם הוא מדבר.** הדומם הוא המין הנמוך ביותר ומעליו הצומח ומעליו החי ומעליו מין המדבר, ופלא הוא שאין לאדם קיום ללא המדרגות שמתחתיו, בשביל להתקיים הוא מוכרח לאכול ממין החי והצומח, ומוכרח גם את מין הדומם, בלי בית מהדומם הוא ימות מקרה וכדומה. ולא יתכן שאדם יקבל חיות מדבר שפחות ממנו, המשפיע תמיד נעלה יותר מהמקבל, הנעלה נותן לפחות ממנו, ואם כן איך באמת מקבל האדם מהמדרגות שמתחתיו.

וממה שאנו רואין שהאדם צריך לזה והם מחיים אותו, על כרחך בודאי הם נלקחים ממדרגה העליונה יותר מן האדם, שבשורש הדומם והצומח והחי נעלה מהמדבר.

ד׳ מילויי שם הוי״ה

ונבאר את הדברים על פי המבואר בתורת הקבלה, ויהיה זה לעזר להבין את דברי רבינו במקומות אחרים בסוגיא זו. לשם הוי״ה ישנם ארבע סוגי

מילויים, הנקראים ע״ב ס״ג מ״ה וב״ן. כי לאות י׳ ישנה תמיד את אותו מילוי יו״ד, אבל לאות ה׳ ישנם ג׳ אופני מילויים באות י׳ - ה״י, באות ה׳ - ה״ה, באות א׳ - ה״א, וכמו כן לאות ו׳ ישנם ג׳ מילויים וי״ו, וא״ו, ו״ו. ושם הוי״ה במילוי יודין יו״ד ה״י וי״ו ה״י בגימטריא שם ע״ב, שם הוי״ה במילוי יודין בה׳ ואל״ף בו׳ יו״ד ה״י וא״ו ה״י בגימטריא ס״ג, ושם הוי״ה במילוי אלפין יו״ד ה״א וא״ו ה״א בגימטריא מ״ה, ושם הוי״ה במילוי ההין יו״ד ה״ה ו״ו ה״ה בגימטריא ב״ן.

בשם ע״ב לא היה שבירה, ונפילת הניצוצות היו משם ס״ג לשם ב״ן

והנה הקב״ה ברא את האדם באופן שיצטרך להשתמש עם דברי העולם באופן של בחירה, ובשביל כך ברא ה׳ בתחילה עולמות שנוצרו כביכול עם קלקול ושבירה. אולם בשם ע״ב לא היה שבירה, הוא מילוי של ספירת החכמה, כידוע שאות יוד שייכת לספירת החכמה, ובספירת החכמה לא היה בו שבירה, ככתוב (איוב ד כא) ״ימותו ולא בחכמה״, כי החכמה היא בחינה של ביטול בתכלית לרבש״ע ואין שם מקום לקלקול, וכמבואר בתורת המגיד (איכה, יום הכיפורים, ובשיעורים שם). אולם בשם ס״ג שהוא מילוי ספירת הבינה שם היה השבירה, ואף גם זאת לא בשם עצמו ח״ו אלא בעולם השייך לאותו השם. ומשם ס״ג נפלו הניצוצות לשם ב״ן, ואילו בשם מ״ה לא היה שבירה ובו הוא עולם התיקון, ולשם שייך העולם שאנו נמצאים. ותפקידנו לקחת את אותם הניצוצות שנפלו לשם ב״ן ולתקנם על ידי שם מ״ה ולהעלותם חזרה לשורשם לשם ס״ג. זהו הענין כפי שהוא מבואר בתורת הקבלה.

ונמצא, שאמנם מין המדבר גבוה מדומם צומח וחי, כי אדם בגימטריא מ״ה ואילו דומם צומח וחי הינם מהניצוצות שנפלו לשם ב״ן, אולם הם גבוהים יותר מהאדם כי שורשם בשם ס״ג הנעלה משם מ״ה. וזהו הסיבה שעשה ה׳ שיצטרך האדם צריך לאכול ולשתות ולהשתמש בדברים גשמיים, ולא יהיה ביכולתו כל הזמן לעסוק ברוחניות, זהו בשביל שיבוא לאותו הניצוץ שמשם ב״ן הגנוז בהם ששרשו בשם ס״ג, ומין המדבר, אדם שבגימטריא מ״ה, יברר אותו ויעלהו לשרשו.

ובזה יובן מה שהאדם מקבל חיות ממאכלים גשמיים, אדם חלוש מבלי כוח לשבת וללמוד אוכל חתיכת לחם או שותה כוס קפה והנה הוא

מצליח ללמוד סוגיא, ולכאורה איך יתכן שלחם גשמי ייהפך לסוגיא. אלא שהאדם הינו ״מכונה המבררת״, שיש לו כוח המברר, וכשם שבגשמיות חלקים מהלחם נהפכים להיות דמו ובשרו, כמו כן ברוחניות נעשה בירור יותר עמוק ונהפכים חלקים הגנוזים בלחם להיות רוחניות.

וכל ארון הספרים היהודי שאנו רואים לנגד עינינו, נבנה מלחמים ושאר מאכלים במשך הדורות, כל ספר וספר נבנה מכך וכך ״תפוחי אדמה״, ומאדם הראשון עד היום כבר התבררו ניצוצות רבים מאד, וכפי שרואים היום ספרים הרבה אין קץ בידיעת ה׳ ובעיון ובהלכה ובמוסר וכו׳, כל אלו מניצוצות שהתבררו, ולנו נשאר לברר מעט מזעיר.

ובמ״א מספרי רבינו (ספר המאמרים תקס״ז) כתוב, שהאדם צריך את המאכל אבל המאכל אינו צריך את האדם, שקדים יכולים להתקיים זמן רב מבלי שיאכלו אותם ואילו אדם אינו יכול להתקיים יותר משבעה ימים מבלי לאכול, וזאת מפני ששורש המאכל גבוה יותר משורש האדם, והם רפ״ח ניצוצין שנפלו נשתלשלו וירדו בסדר המדרוגת בבריאה יצירה ועשיה עד שנתהווה מהם מאכל גשמי, והוא מבחינת אחוריים של שם ב״ן שיורד לנוגה דעשיה.

ובמילים פשוטות, כל מאכל גשמי בוכה את בכיית מים התחתונים ׳אנן בעינן למיהוי קריבא קדם מלכא׳, וביכולת האדם להפכו ולהחזירו לראות את פני ה׳, ולעשותו חלק מהייעוד של ״ומלאה הארץ דעה את ה׳״, ותלוי בבחירת האדם האם להשאירו גשמי כמות שהוא או להפכו לרוחניות וחלק מעבודת ה׳.

ומבאר שם (ספר המאמרים תקס״ז), את המבואר הרבה בתורת בעל התניא, שככל שהדבר נמוך יותר סימן הוא ששרשו נעלה יותר, ולכן שורש הדומם נעלה ביותר, שורש ביתו של האדם נעלה ביותר, וכל המינים צריכים את הדומם, מין הצומח צומח מהקרקע, והחי ניזון מהצומח, וכל זה מפני שכל הנמוך יותר שרשו נעלה יותר. ומי שמרגיש את עצמו במדרגה נמוכה, אין לו להיבהל מכך, כי סימן הוא ששרשו גבוה יותר, וצריך הוא לעבוד ולהרים את עצמו לשורשו הנעלה יותר.

וכאן הבן שואל, אם כן יאכלו כל בני ישראל כאוות נפשם וכמעט יותר מיכולתם, וכך יבררו כמה שיותר ניצוצות, ויקרבו את תיקון הבריאה והגאולה. התשובה לכך היא, שיש בעבודת הבירורים נקודת מאבק מסוכנת, וכשם שבגשמיות האוכל יותר מיכולתו

מתקלקלים מעיו ולא מצליח להחזיק מעמד, כמו כן ברוחניות אם אדם לוקח גשמיות יתר על המידה, לא רק שאינו מצליח לברר את הגשמיות, אף הוא עצמו נופל הוא, ונהפך הוא לחלק מהקלקול והשבירה. ועל דרך בחור המנסה להחזיר בתשובה אנשים רבים, מבלי שיהיה לו את הכלים המתאימים והנכונים, שבמקום להחזיר בתשובה ייפול הוא עצמו חלילה.

רק המוסר נפשו לה' ואינו בעצמו כלום ביכולתו להעלות המאכלים

אך מה שירדו כל כך למטה הוא כי סוף מעשה במחשבה תחלה. והאדם האוכל אותם המאכלים, מעלה אותם [אל שרשן], והתנאי לכך הוא - שהאדם כשהוא מוסר נפשו לה' אינו לוקח בעצמו כלום והוא למעלה מן העולם, ואזי הוא מצליח להעלות את המאכלים, וזה הנקודה שמחיה את המאכלים, שאוכל נעשה דם, ובזה הכח הוא עובד את השם יתברך. אם אדם עסוק עם ה' ולא עם עצמו, הוא אוכל ומברך לפני בכוונה ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, ולומד מכוח אותה האכילה, ואינו עסוק עם התאוה הגשמית, אזי מעלה הוא את המאכל.

אבי הר"ר יהודה אריה אלטר זצ"ל כותב בספרו (אֹרי במסתריס עקב), על הכתוב (דברים ח ט) 'ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם', שיש האוכל בבחי' משפיע ויש האוכל בבחי' מקבל, אדם הרעב ומרגיש שמוכרח לאכול כדי לא למות אזי המאכל נהפך להיות המשפיע והאדם המקבל, וכמו"כ כל האוכל את המאכל שלא כראוי הרי הוא מושפע מהמאכל, והוא בבחי' 'במסכנות תאכל בה לחם', כי כמה מסכן האדם שחתיכת לחם היא בחי' המשפיע שלו, אולם אדם האוכל לשם שמים ובכוונות נעלות, כדי לחזק את עצמו בשביל שיוכל לעבוד את ה' כראוי, ושאר כוונות עליונות כל אחד לפי דרגתו, אזי הוא משפיע על הלחם, הוא מעלה את המאכל הדומם והצומח והחי למדרגת אדם, וזהו 'אשר לא במסכנות תאכל בה לחם'. ואומר הכתוב 'ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם' שארץ ישראל מסוגלת לאכילה מרוממת ועילאית, לרומם את המאכל ולא להיגרר אחריו. עכ"ד.

וניתן לבאר זאת בגוון נוסף (וע"ש בהערותי), שכאשר האדם אוכל לשם שמים ולמטרה רוחנית, השכינה שורה על האדם, והאוכל המתחבר אליו גם כן מתחבר להשראת השכינה שעליו, ועל ידי זה הוא מתברר כראוי. מה

שאין כן כאשר האדם אוכל שלא כראוי, למלאות תאוותו, המאכל נמצא מעליו, ואזי המאכל מהווה חציצה כביכול בינו לבין השכינה, התאווה המושכת אותו למאכל חוצצת בינו לה׳. ואמנם אין הוא אומר שהמאכל נעלה יותר מלשבת וללמוד, אבל בלי לומר זאת הוא עושה כן. וכאשר המאכל משפיע לאדם את חלקו הגשמי, הרי למטה מהמאכל, ואיך יהיה לו את היכולת להעלות את המאכל שמעליו. וזהו מה שרק כאשר האדם מוסר נפשו לה׳ והוא למעלה מן העולם ביכולתו להעלות את המאכל, כי בלעדי זאת הרי הוא מתחת למאכל החוצץ בינו לה׳.

וכתב השפת אמת (בשלח תרנ״ד), וז״ל: ׳באמת עיקר הלחם והמזון הוא חיות הפנימיות שיש בו, כאמרם אין לחם אלא תורה וכו׳, אבל השביעה תלוי בהסתכלות האדם. ו׳צדיק אוכל לשובע נפשו׳ (משלי יג כה), על ידי שרואה ומאמין כי החיות מהתורה ומהקב״ה - מקבל נפשו חיות הפנימיות, וכן הוא אומר (שם כ יג) ׳פקח עיניך שבע לחם׳. וזה הרמז ש׳סומין אוכלין ואין שבעין׳ (יומא עד:), כי הלא כל אדם אוכל ומקבל זה הניצוץ הקדוש שבמאכל, ומכל מקום אינו מרגיש מזון הקדושה, מטעם כי הוא סומא באחת מעיניו ורואה רק מאכל הגשמיי. אבל הרואה בעין השכל, כפי הסתכלות שלו כך זוכה לשבוע מלחמה של תורה.

והנה בגמ׳ (שם) אמרו על המן ׳למען ענותך׳ (דברים ח טז) שאין דומה הרואה ואוכל כו׳ מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין, ואין זה סותר לדברינו, אדרבא, הוא הדבר אשר דברנו. כי באמת כפי פקיחת עין הפנימי כך נסתם עין החיצוני ובאמת המזון יש בו חלק רוחניי וגשמיי, ואפילו האוכל בלי דעת מכל מקום מקבלין חיות הגוף והנפש, אך הגוף בקבע והנפש במקרה, ואינו נקרא שביעה, רק שמתקיים ממילא דרך חיבור שיש לנפש עם הגוף, כמו שקשר הקדוש ברוך הוא הרוחניות בגשמיות כמו שכתבו המפרשים (רמ״א או״ח סי׳ ו) פירוש ׳ומפליא לעשות׳. וכמו כן הצדיק שאוכל לשובע נפשו מקבל חיות הנפש בקבע והגוף במקרה, וכן היה באוכלי המן שהיה להם פקיחת עין השכל וסתימת עין הגשמיי, לכן לא היה שביעה לגוף רק לנפש׳, עכ״ל.

גם בהיות האדם בחושך יש לו לעבוד את ה׳ מחמת חלק אלוק ממעל שבו

והנה האדם הוא עולה ויורד, אדם אינו עומד במדרגה אלא הוא עולה

ויורד תמיד, ומי שאינו עולה ויורד סימן הוא שאיננו אדם.., **וכשיורד ממדרגתו בדרך כלל אז הוא בעצבות ואינו יכול ללמוד ולהתפלל**, לא מסוגל ללמוד, ומה גורם לו להיות בעצבות, **והוא**, הגורם לו להיות להיות בעצבות הוא, **מפני שרוצה לגרמיה הוא דעביד**, כל מה שהוא לומד ועוסק ברוחניות הכל עבור עצמו, **להיות איש חסיד במדרגה עליונה**, ולכן **כשנופל ממדרגה הוא בחשך**, כשלא מצליח להיות רוחני כאוות נפשו ושאיפתו הוא מאבד הכל, שהרי הוא תכנן להיות עובד ה׳ מופלג, לכוון בכל ברכה וללמוד תורה לשם שמים ולהתפלל בדביקות, וכשרואה שאינו מגיע לכך נופל ואין רוצה כלל להתפלל וללמוד מאחר שתכניתו לא הצליחה. נמצא, שהאדם שנשבר בזמן נפילה סימן הוא שעבודתו לגרמיה, ועובד הוא את עצמו ולא את ה׳, ולכן כשמרגיש בחוץ אין לו סיבה להמשיך לעבוד את ה׳.

אבל באמת צריך להניח את עצמו מכל וכל, כי אף שהוא רע ממש יש בו חלק אלוק ממעל, וצריך שיעשה בשביל החלק שבו להאירה בתורה ותפילה. גם הנמצא במדרגה של רע ממש, שנפל ונמצא בשאול תחתית, אבל יש לו בפנימיותו חלק אלוק ממעל, נקודה קדושה ורוחנית, כפי שאומר כל יהודי בכל מצב ׳אלקי, נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי׳, ומאחר וכן אסור שעבודת ה׳ תהיה תלויה במצב האדם, וגם אם נפל למקום שכביכול נורא ביותר גם שם יש לו את חלק אלוק ממעל שלו הממתין ומצפה לתורה ותפלה, ואין לו לאדם להתעסק עם החלק החיצוני שלו שאינו ראוי ונמצא בחושך הגדול ביותר, אלא לעבוד את ה׳ בשביל הנשמה שבקרבו. וכמו שכתב בתניא (פרק כח), וז״ל: ואפילו אם נופלים לו הרהורי תאוות ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפלה בכוונה, אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע. וגם אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע, כי לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כי אם משל אחרים, אבל מי שנופל לו משלו, מבחינת הרע שבלבו בחלל השמאלי, איך יעלהו למעלה והוא עצמו מקושר למטה. אך אף על פי כן [למרות שהוא עצמו מקושר למטה] אל יפול לבו בקרבו להיות מזה עצב נבזה בשעת העבודה שצריך להיות בשמחה רבה, אלא אדרבה יתחזק יותר ויוסיף אומץ בכל כחו בכוונת התפלה בחדוה ושמחה יתירה, בשומו אל לבו כי נפילת המחשבה זרה

היא מהקליפה שבחלל השמאלי העושה מלחמה בבינוני עם נפש אלקית שבו', ויש בי נפש אלוקית שהיא חלק אלוק ממעל, ומחמתה נצרך להתפלל וללמוד (וע"ע שם פל"ח).

כמו שכתוב (תהלים יט יג) **"כי אתה תאיר נרי"**. ענין זה מבואר בתורת רבינו במ"א, שהמצוות שאנו עושים הרבש"ע הוא העושה אותם, כמאמר 'אשר קדשנו במצוותיו', אנו איננו עושים את המצוות אלא רק את הכלים הגשמיים של המצוות, אבל את האור ורוחניות המצוה הרבש"ע עושה. האדם נוטל לולב ומנענע אותו ואזי הקב"ה פועל את הכוח הרוחני שבמעשה זה. זה הפירוש "כי אתה תאיר נרי", אנו רק מכינים את הכלי הגשמי לאור, את "נר מצוה" (משלי ו כג), אבל את האור אתה ה' מאיר. הקב"ה מאיר את האור במצוות שאנו עושים בתוכנו ודרכנו. ולכן אין לו אדם לומר מאחר שהנני כל כך שפל איך ביכולתי לעשות את המצוות, כי לא הוא העושה זאת, הרבש"ע עושה את אור המצוות, ויש לו רק לתת לחלק אלוק ממעל שבו לעשות מצוות בשביל שאורו של ה' יכנס ויאיר.

ובאיגרת הקודש (סי' ט) כתב, וז"ל: [אפילו] כל מילי דעלמא ועסקי פרנסה לא יהיה כאלו דעבדין לגרמייהו, ולא יהיה בית ישראל כאומות העולם דזנין ומפרנסין ומוקרין לנשייהו ובנייהו מאהבה, כי "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" כתיב (דברי הימים א' יז כא), דהיינו שגם בעניני ארץ לא יפרידו מאחד האמת ח"ו להעיד עדות שקר ח"ו בק"ש ערב ובוקר בעינים סגורות ה' אחד בד' רוחות ובשמים ממעל ובארץ מתחת ובפקוח עיני העורים התעיף עיניך בו ואיננו ח"ו, אך בזאת יאות לנו להיות כל עסקינו במילי דעלמא לא לגרמייהו, כי אם להחיות נפשות חלקי אלקות ולמלאות מחסוריהם בחסד חנם, שבזה אנו מדמין הצורה ליוצרה ה' אחד, אשר חסד ק-ל כל היום חסד של אמת להחיות העולם ומלואו בכל רגע ורגע, רק שאשתו ובניו של אדם קודמין לכל על פי התורה', עכ"ל. האדם צריך למלאות את עצמו לגמרי במטרה זו של "עמך לא חפצתי בארץ", "נפשי אויתיך", מבלי מטרה אחרת, לחפש תמיד בין באור בין בחושך לעשות את רצונו יתברך מבלי הגבלות.

"טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה" - ע"י עבודת ה' בחשכות זוכים לאהבה רבה

וזהו "טעמה כי טוב סחרה", [פירוש, אימת אתה יכול לטעום "כי טוב סחרה"], הוא בחינת אהבה רבה, שהוא בחינת סובב כל עלמין, מלשון סחור סחור, "סחורה"

זהו חלק הבא מסובב כל עלמין, אהבה רבה שלא ניתן להשיג מקורה, והדרך לטעום סחורה זו זה - **ועל ידי זה "לא יכבה בלילה נרה" כנ"ל**. אם יהודי עובד את ה' גם בלילה שחשוך, גם כשנופל, זוכה הוא לבוא לאהבה רבה. והגם שבתחילת המאמר כתוב שאהבה זו באה בלי שום הכנה, כאן כתוב שניתן לבוא אליה על ידי עבודת "לא יכבה בלילה נרה", שאם האדם מפקיר את עצמו ועובד עבור חלק אלוק ממעל שבו למרות שחשוך לו, זוכה הוא לבוא לאהבה רבה.

והוא נקודת חיזוק גדולה מאד, שכל נפילה באה לרומם את האדם למקום גבוה יותר. אבל אין לו לאדם להפיל עצמו בשביל לזכות לבוא למקום גבוה יותר, כמובן לכל אחד שלא ישבור את רגליו בשביל שיהיה טוב יותר. אבל כאשר קרה והאדם נפל יש לו להתחזק, ואין שום נקודה ומקום שמתנתק מהאדם חלק אלוק ממעל שבו.

"כי נפלתי קמתי" - אף בנפילה שלי יש לי קימה

וזהו "אל תשמחי אויבתי" כו' (מיכה ז ח), כתוב שם "אל תשמחי אויבתי לי, כי נפלתי קמתי, כי אשב בחושך ה' אור לי, **דהיינו, כי נשמות ישראל אומרים לקליפות "אל תשמחי אויבתי לי"**, אויבינו שהם הקליפות אל תשמחי בנפילה של בר ישראל, **"כי נפלתי קמתי", שאף בנפילה שלי יש לי קימה, כי ישבתי "בחושך ה' אור לי", [שיכול האדם לעבוד את בוראו אף שהוא בחושך]**. ור' צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק נצבים ח) מבאר שיש קימות שיכולים לבוא אליהם רק על ידי נפילות, וכן מבואר גם כאן, שלזכות לאהבה רבה זוכים רק על ידי עבודת ה' בשעת הנפילה. וטעם הדבר, כי עבודת ה' בזמני חשכות באה שלא על פי חשבון, שאף שבין כה וכה לא אהיה בחור טוב או אברך טוב, בכל זאת הנני עובד את ה', ואף שאבדתי את חלקי בעבודה, ועל פי חשבון כבר אינני ב"תמונה" של עבודת ה', בכל זאת הנני עובד את ה' מבלי חשבון והיגיון, ולכן מכך באים לעבודה הגבוהה ביותר, ולאהבה רבה שלמעלה מהשגה והיגיון.

והאדם צריך לעבוד את ה' בזמני נפילה עבור ה' ועבור חלק אלוק ממעל, ולא עבור לזכות לאהבה רבה, שאזי שוב עובד עבור עצמו ולא יעלה בידו מאומה, ועל דרך מה שאמרו בקאצק לאחד שבא בטענה שכתוב בגמרא 'כל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו' (עירובין יג:), והוא בורח כל

כך מן הכבוד ואין הוא רץ אחריו, ואמרו לו שכל פעם שהכבוד רוצה כבר לבוא אליו הוא מסתובב לחפש את הכבוד, ואזי הכבוד בורח ממנו. על דרך זה אם האדם מחפש את האהבה רבה בזמני החושך, ועבור כן עובד את ה', אזי עובד הוא אף בזמני חושך את עצמו ולא את ה', ושוב לא יזכה לאהבה רבה שבאה מחמת עבודת ה' בלי חשבונות.

עד כאן נתבאר יסודות המאמר, שאהבת עולם באה מממלא כל עלמין ואהבה רבה באה מסובב כל עלמין, ושעל ידי העבודה בלילה ובחשכות זוכים לאהבה רבה. ועדיין אינו מובן בשביל מה ביאר את ענין מעלת דומם צומח וחי מעל המדבר, מה שייך זה למאמר זה. אלא, שגם עבודת הבירורים נעשית רק על ידי עבודה מבלי חשבון, וכנ"ל שבשביל להעלות המאכלים רק אם 'הוא מוסר נפשו לה' ואינו לוקח בעצמו כלום', רק כאשר אוכל עבור ה' ורצונו ולא עבור עצמו ביכולתו להעלות את המאכלים, והוא על דרך העבודה הנצרכת בזמני חשכות.

ועתה מבאר רבינו את יסודות הנ"ל בפסוק שפתח בו:

וזהו שכתוב "ויעקב נסע סכותה", שנסע את עצמו לאותה אהבה שהיא סובב כל עלמין, שהוא כמו סוכה שסוכך עליו מלמעלה מרחוק, (להיינו) **[אף על פי כן נסע את עצמו כנ"ל, ואף שהוא רע מכל מקום צריך] לעבוד בשביל החלק שבו.** ידוע שבשני השמות יעקב וישראל יעקב רומז על מדרגה הנמוכה, שבה כביכול חלל השמאלי מלא מבלי שייכות לה', ובזה עבודתו ליסע סכותה, לסובב כל עלמין, על ידי עבודת ה' אף בזמני חשכות אלו.

ואחר כך "ויבן לו בית", שבא אל אותו האהבה כמו בבית שאדם דר בתוכו, על ידי שעובד את ה' בזמני חשכות בבחינת "ויעקב נסע סכותה", מבלי שייכות, זוכה לאחר מכן לבוא לסובב כל עלמין בבחינת בית, שיבוא לאהבה אמתית.

"ויבן" לשון התבוננות. צ"ע ביאור תיבות אלו, ויתכן שהפירוש בזה, שאם האדם אינו מתבונן, אזי אחר שחולפת עת התעוררות אהבה רבה לא נשאר לו מזה מאומה, אבל אם מתבונן נשאר לו מה מכך. ובמקום אחר כתוב שעל ידי אהבה רבה ביכולת האדם לשנות את חלקו הבהמתי, ואולי בעבור כך צריך התבוננות. ואיני יודע.

"ולמקנהו עשה סוכות" למאכלים שהוא אוכל הוא בחינת סוכה, מאכלים הם קניינים, **והוא כשהולך במעשים טובים, אבל כשהוא בחשך אזי אף לעצמו הוא בחינת סוכה [סובב כל**

עלמין] שהוא למעלה ממנו. וזהו "על כן קרא שם המקום ההוא סכות", [תרי סכות, לו ולמקנהו], והבן וד"ל.

וכתב בתורת המגיד (כלכות ו:), וז"ל: שכל האנושי מחייב שיותר יוכל האדם להתקרב ולבקש בקשתו משרי מעלה, שהם קרובים במעלה אלינו יותר מהשי"ת, שהוא גבוה מאוד, "כי גבוה מעל גבוה שומר" (קהלת ה, ז), וזו היתה טעותם של דור הפלגה. אבל האמת אינו כן, כי הש"י הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואיהו בתוך עלמין וכו', וא"כ הוא יתברך קרוב אלינו יותר מכל השרים, שהם רק במקומם ותו לא, וזהו שכתוב "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים", פירוש שרי מעלה שקרובים לתחתונים, כנזכר. "כה' אלקינו", שהוא גבוה מאוד מהתחתונים, אעפ"כ הוא קרוב אלינו יותר', עכ"ל.

וכבר כתוב בירושלמי (כלכות פ"ט ה"ח) ובמדרש (ע' דב"ר ג טו) 'הקב"ה נראה רחוק ואין קרוב הימנו', וה' 'קרוב מכל קרוב ורחוק מכל רחוק', שמצד אחד ריחוק הערך הגדול ביותר הוא בין בורא לנברא, הן נבראים גשמיים והן נבראים רוחניים, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, אבל מאידך אפשר לדבר עמו ולהשיג מה שאפשר להשיג בו יתברך והוא בכל מקום ובכל דבר ודבר בקרבה הגדולה ביותר, עוד יותר מהחבר ושאר הקרוב ביותר, ועוד יותר מקרבת האדם עצמו לעצמו.

וכתוב במדרש (דב"ר יח י) 'היה סמאל הרשע מצפה נשמתו של משה, ואומר מתי יהיה מיכאל בוכה ואני ממלא פי שחוק, עד שאמר לו מיכאל, מה רשע אני בוכה ואתה משחק, "אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי", "כי נפלתי" מפטירתו של משה "קמתי" מפרנסתו של יהושע בשעה שהפיל ל"א מלכים, "כי אשב בחושך" בחורבן בית ראשון ואחרון "ה' אור לי" לימות המשיח.

והרי כל יום שחולף בגלות הוא חושך הגדול ביותר שישנו, שהרי 'משחרב בית המקדש בכל יום ויום קללתו מרובה משל חברו' (סוטה מט.), ואם כן ה"ה' אור לי" נעלה יותר, יעזור ה' שכבר נזכה ל"ה' אור לי" במהרה בימינו, ומלאה הארץ דעה את ה', בחיבור סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, אהבת עולם ואהבה רבה, וכל בני ישראל כולם יביאו את חלקי אלוק ממעל שבם כל אחד לתכליתו ושלימותו, והלוואי שנזכה לכך כבר במהרה.

בס"ד

פרי הארץ

לאור ולתפארת

חדש! הופיע ויצא לאור
הספר המבוקש

דברי אמת

שיעורים בחסידות בספה"ק

פרי הארץ

בראשית ושמות

מאת הגה"ח
רבי אברהם מרדכי אלתר שליט"א
השיעורים מחולקים לפי סדר
הפרשיות, ובהם פרקים לפי הנושאים
המתבארים בכל פרשה ופרשה

מפתח מקורות וענינים מיוחד למעלה מ 900 ערכים של יסודות וענינים המתבארים בספר וביניהם:

- שמחה של מצוה
- קדושת האותיות
- יראת הרוממות לעומת יראת העונש
- מצות הדביקות
- מהות הנסיונות
- מתוך שלא לשמה בא לשמה
- דרכי העבודה בפיתוי הגוף
- בשבילי נברא העולם
- העלאת הניצוצות
- גאולת הנפש
- קדושת הדיבור
- אמונה בהשגחה פרטית
- חוזק האמונה לעמידה בניסיונות
- ביטול לרצון ה'
- מעלת היגיעה בהבנת התורה
- כל מצוותיך אמונה
- חכמה בינה דעת בעבודת ה'
- מסירות נפש בקריאת שמע
- גילוי טהרת הנפש
- דביקות בבחינת תענוג
- חיות והתלהבות
- עליה ממדרגה למדרגה
- שיעבוד לעול תורה
- ועוד מאות ערכים וענינים

להשיג בביהמ"ד פני מנחם רחוב יוסף זיו 3 י-ם
ברשת יפה נוף ובחנויות הספרים המובחרות ברחבי הארץ

הוצאת נפתלי גרינפעלד

הפצה בארה"ב